

На основу члана 5. став 2. Закона о признавању сорти пољопривредног биља („Службени гласник РС”, број 30/10),

Министар пољопривреде и заштите животне средине доноси

П Р А В И Л Н И К
О МЕТОДАМА ИСПИТИВАЊА СОРТЕ УЉАНЕ РЕПИЦЕ (*Brassica napus* L.)
РАДИ ПРИЗНАВАЊА СОРТЕ
- Објављен у „Службеном гласнику РС”, број 87/14 од 22. августа 2014. године -

Члан 1.

Овим правилником прописују се методе испитивања сорте уљане репице (у даљем тексту: сорта) на огледном пољу и у лабораторији, ради признавања сорте.

Методама из става 1. овог члана испитују се одређене битне особине сорте, ради утврђивања:

- 1) производне и употребне вредности сорте (VCU тест);
- 2) различитости, униформности и стабилности сорте (DUS тест).

Члан 2.

Производна и употребна вредност сорте утврђује се на основу резултата испитивања одређених битних особина сорте које се односе на:

- 1) принос зрна (са 9% влаге);
- 2) садржај влаге у зрну;
- 3) садржај уља у зрну;
- 4) принос уља;
- 5) садржај ерука киселина у зрну;
- 6) садржај глукозинолата;
- 7) пуцање љуске;
- 8) толерантност на одређени хербицид;
- 9) толерантност, односно отпорност на болести и штеточине.

Сорта се испитује тако што се битне особине из става 1. овог члана сорте која се испитује упоређују са битним особинама једне или више сорти стандард, у складу са законом којим се уређује признавање сорти пољопривредног биља.

Члан 3.

Сорта се испитује у једном или више огледа постављених на огледном пољу на више локалитета. Оглед чине елементарне парцеле на којима се врши испитивање.

Оглед из става 1. овог члана изводи се по плану „потпуно случајног блок система” у четири понављања.

Члан 4.

Сорта се испитује на огледном пољу у складу са захтевом за признавање сорте у којем власник сорте, односно његов овлашћени заступник предлаже да се сорта, ради испитивања, разврста у одговарајућу групу према

времену сетве на јару или озиму, на сорту или хибрид, односно према другим специфичним захтевима.

Разврстана сорта сеје се, ради испитивања, у одговарајући оглед.

За испитивање на огледном пољу доставља се семе сорте које је испитаног квалитета, здравствено исправно и третирано инсектицидима и фунгицидима.

Члан 5.

Предусев на целој површини огледног поља на коме се врши испитивање сорте мора да буде иста култура.

Сорта се на истом огледном пољу може испитивати најмање после четири године, под условом да у том периоду нису сејане друге уљане биљне врсте.

Сорта се испитује на земљишту које је пре сетве испитано на присутност земљишних штеточина и, по потреби, предсетвено третирано инсектицидима.

Количине минералних ђубрива, време и начин њихове примене, као и остале агротехничке мере примењују се на огледном пољу тако да буду у складу са највишим нивоом технологије производње уљане репице, а ради испољавања генетског потенцијала сорте.

Сетву сорти у једном огледу треба обавити истог дана и у року који се у том локалитету сматра оптималним.

Члан 6.

Оглед за испитивање сорте поставља се са елементима датим у Табели - Елементи огледа за испитивања сорте уљане репице.

Табела - Елементи огледа за испитивања сорте уљане репице

Елементи огледа	
дужина елементарне парцеле	8 m
ширина елементарне парцеле	1,25 m
површина елементарне парцеле	10 m ²
дубина сетве	1,5-2 cm
размак између редова	25 cm
размак у реду	7,5 cm
број редова по елементарној парцели	5
број биљака на парцели	533
број биљака на хектару	533.000
размак између парцела	1 m
размак између блокова (понављања)	1,5 m
заштитни појас (око целог огледа минимум)	4 реда

Члан 7.

У периоду вегетације сорте на огледном пољу евидентира се:

- 1) датум сетве;
- 2) датум ницања (када је више од 50% никлих биљака);
- 3) број биљака на елементарној парцели после ницања (у свим понављањима);
- 4) за озиму форму склоп при уласку у зиму и проценат презимљавања (у свим понављањима);
- 5) датум почетка цветања (10% цветалих биљака);
- 6) датум физиолошке зрелости;
- 7) датум технолошке зрелости – жетве (љуске на централним гранама сиво-смеђе боје, а на периферним жуто-смеђе, док су на мањим жуто-зелене боје. При лакој удару руком по стабљивици у тој фази љуске на централној грани пуцају. Општи изглед усева је жућкасто-смеђе боје);
- 8) пуцање љуске;
- 9) висина биљке (у cm);
- 10) висина до прве бочне гране (у cm).

Члан 8.

Сорта која се испитује на толерантност на одређени хербицид третира се у одговарајућој фенофази развоја сорте хербицидом, а две недеље после третмана оцењује се фитотоксичност и број угинулих биљака који се изражава у процентима од укупног броја биљака.

Фитотоксичност се оцењује оценама од нула (0) до пет (5), и то:

- 1) оцена 0 - без симптома фитотоксичности;
- 2) оцена 1 - врло слаба хлороза на појединим деловима листова у виду једва уочљивог мозаика (yellow flash);
- 3) оцена 2 - слаба хлороза целе биљке;
- 4) оцена 3 - хлороза целе биљке уз појаву набораности листова и промену њиховог положаја као да је у питању губитак тургора;
- 5) оцена 4 - јака хлороза посебно новоформираних листова, јака набораност листова, праћена некрозом вегетативне купе;
- 6) оцена 5 - врло јака оштећења која проузрокују потпуно пропадање биљке са потпуно некротичном вегетативном купом.

Члан 9.

У току испитивања сорте на огледном пољу врши се праћење и оцењивање појаве беле трулежи (*Sclerotinia sclerotiorum*), суве трулежи корена и стабљике (*Phoma lingam*) и тамно мрке пегавости (*Alternaria brassicae*).

У случају појаве болести из става 1. овог члана оцењује се степен осетљивости испитиваних сорти и степен присуства болести, оценама од један (1) до девет (9), и то:

- 1) оцена 1 - сорта отпорна, усев без симптома болести, степен присуства болести 0%;
- 2) оцена 2 - сорта толерантна, присуство болести у траговима, степен присуства болести до 2%;
- 3) оцена 3 - сорта подложна нападу болести, напад болести слаб са степеном присуства болести до 5%;

4) оцена 4 - сорта слабо осетљива на напад болести, напад болести уочљив са степеном присуства болести до 10%;

5) оцена 5 - сорта средње осетљива на напад болести, напад болести средњи са степеном присуства болести до 20%;

6) оцена 6 - сорта осетљива на напад болести, напад болести изразит са степеном присуства болести до 40%;

7) оцена 7 - сорта јако осетљива на напад болести, напад болести јак са степеном присуства болести до 60%;

8) оцена 8 - сорта врло осетљива на напад болести, напад болести врло јак са степеном присуства болести до 80%;

9) оцена 9 - сорта изузетно осетљива на напад болести, напад болести изузетно јак са степеном присуства болести преко 80%.

Под степеном присуства болести подразумева се проценат оштећења биљака или проценат оштећених биљних делова или број штетних организама на делу или целој биљци или на m^2 и слично, у зависности од специфичности појављивања одређених штетних организама.

Члан 10.

Ако се у току испитивања сорте на огледном пољу појаве биљне штеточине у значајнијем броју врши се њихово евидентирање.

Члан 11.

Непосредно пред жетву утврђује се број биљака на парцели у свим понављањима. Дозвољено одступање је 15% празних места од укупног броја биљака на парцели.

Члан 12.

Извођач огледа обавља жетву свих сорти из једног огледа у истом дану у фази пуне зрелости.

Члан 13.

Непосредно након жетве утврђује се принос зрна и проценат влаге у зрну по парцели за свако понављање.

Принос зрна се обрачунава на бази 9% влаге по елементарним парцелицама.

Члан 14.

Испитивања у лабораторији обухватају утврђивање садржаја ерука киселина и глукозинолата и утврђивање садржаја сировог уља на суву материју.

Садржај ерука киселина и глукозинолата утврђује се пре сетве из узорака семена које је доставио подносилац захтева за потребе испитивања.

Садржај сировог уља на суву материју утврђује се из једног просечног узорка од 0,5 kg из свих понављања, узетог са сваког локалитета након жетве.

Узорак семена се пакује у натрон или платнену кесу, затвара, обележава додељеним шифрама које је имао у огледу и доставља овлашћеној лабораторији која ради анализе узорака.

Члан 15.

Извођач огледа који испитује сорту на огледном пољу евидентира: назив извођача огледа; име и презиме одговорног лица за извођење огледа; локалитет на коме се изводи оглед; тип земљишта и садржај хранљивих материја у земљишту на коме се налази огледно поље; предусев; обављене агротехничке мере; податке из чл. 7-11. и члана 13. овог правилника, као и друге податке који утичу на принос испитиване сорте (оштећења од дивљачи, птица, штеточина и природних непогода и друго).

Извођач огледа који испитује сорту у лабораторији евидентира податке из члана 14. овог правилника, као и назив извођача анализе, одговорно лице за извођење анализе и локалитет и шифру сорте са локалитета на коме се изводи оглед.

Подаци из ст. 1. и 2. овог члана саставни су део годишњих и коначних резултата испитивања.

Члан 16.

Различитост, униформност и стабилност сорте уљане репице испитује се методом одређеном техничким упутством за тестирање различитости, униформности и стабилности сорте уљане репице.

Члан 17.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број: 110-00-00101/2014-09
У Београду, 18. августа 2014. године

МИНИСТАР

проф. др Снежана Богосављевић-Бошковић